

קרלסון על הגג

כתבה: אסטריד לינדגרן

איורים: אילון ויקלנד

תרגמה: דנה כספי

הוצאת זמורה ביתן, 2017

הספר ראה אור בעברית בשנת 1967 בהוצאת עם עובד בשם קרלסון המעופף, בתרגום אד שפיר. ובאיורים של מאירת ישראלית, שושנה היימן.

על הספר

משפחה רגילה גרה בעיר סטוקהולם: אבא, אמא, ושלושה ילדים. לילד הקטן בן השבע קוראים קטני. לקטני יש חבר דמיוני שמתגורר על הגג, ויכול לעוף בעזרת מנוע שבגופו, ושמו קרלסון. קרלסון הוא הילד השובב שקטני לא יכול להיות. הוא מגזים, זולל ממתקים, ולפעמים גם משקר, מפחיד ולא מתחשב. בני משפחתו של קטני עוברים בספר שינוי מהתנגדות להזדהות עם קטני ועם החבר הדמיוני שלו.

ראו ביקורת של נירה לוין על הספר:

<http://www.dafdaf.co.il/details.asp?MenuID=1&SubMenuID=131&PageID=4303&Ot=%F7>

הספר מיועד במצעד הספרים לכיתות א-ג

פעילות

משפחת סוונטסון

- ספרו על משפחת סוונטסון, אבא, אמא ושלושת הילדים. מה אנחנו יודעים על כל אחד מהם?
- מה היו היחסים של קטני עם אחיו ואחותו? (ראו למשל עמוד 32)

כינוי/שם חיבה

- מדוע נקרא קטני כך? מה יחסו לכינוי זה?
- ספרו על כינויים שמצמידים לילדים שאתם מכירים. כיצד נוצרו הכינויים? האם כל הילדים אוהבים את הכינויים שלהם?

קרלסון

- "זה קרה באחד הימים המרגיזים האלה שבהם לא כיף להיות קטני, אפילו לא טיפה---"(עמוד 10)
- מדוע זה היה יום מרגיז לקטני?
- איך הגיע קרלסון לחדרו של קטני?
- תארו כיצד נראה.

- באילו מקרים אמר קרלסון "זה עניין חומרי". מה דעתכם על אמירה זו?
- לפניכם איור המתאר את אחד מתעלוליו של קרלסון. ספרו עליו.

- ספרו על תעלוליו של קרלסון.
- כיצד התייחס קטני לתעלולים אלה?
- מה דעתכם על כך?
- ספרו על דברי הגוזמה של קרלסון, לדוגמה:
"יש אצלך למעלה הרבה ציורים? שאל (קטני)
"כמה אלפים, אמר קרלסון, "אני מצייר אותם בעצמי בשעות הפנאי---אני
צייר התרנגולים הטוב בעולם"---(עמוד 20)
- כיצד התייחס קטני לגוזמאות של קרלסון? ומה אתם חושבים עליהן?
- לפעמים עבר קרלסון מגוזמאות לשקרים. (לדוגמה, כשאמר שיש לו חום גבוה, ואחר כך התכחש לכך). הביאו דוגמאות לכך.
- מה אהב קרלסון לאכול?
- מה דעתכם על כך?

דין בקבוצה (בכיתה ג): הגוזמה

המורה תסביר לילדים מהי גוזמה, תקרא פרקים מתוך סיפורי מינכאוזן, או "מר גוזמאי הבדאי" או ספרים נוספים העוסקים בגוזמאות.

אחד מחכמי התלמוד, רבה בר בר חנה היה ידוע בסיפורי הגוזמאות שלו. למשל סיפר שראה צפרדע "שהייתה גדולה כמו עיר שיש בה שישים בתים, בא תנין ובלע את הצפרדע, בא עורב ובלע את התנין, וישב על עץ. בואו וראו כמה גדול כוחו של האילן".

הילדים ידונו ביניהם:

- מתי אפשר לומר על גוזמה שיש בה דמיון עשיר?
- האם ומתי אפשר לומר שהגוזמה עוברת את הגבול והופכת לשקר?
- את תוצאות הדיון יביאו למליאה.

דמיון או מציאות?

- איך התייחסו בני משפחתו של קטני לסיפור על קרלסון?
- האם לדעתכם צדקו בני משפחתו בכך שחשבו שקרלסון הוא פרי הדימיון?
- אם אתם מקבלים את דעתם של הוריו, מדוע קטני היה זקוק לחבר דמיוני?
- איך תסבירו את מה שקורה בסוף הספר, כשאבא ואמא רואים גם הם את קרלסון?
- מדוע לדעתכם ביקשו אבא ואמא לא לספר לאף אחד על קרלסון?
- האם היה לכם חבר דמיוני בילדותכם? ספרו עליו.

קטני והכלב

מתחילת הספר מסופר על כך שקטני רוצה לגדל כלב

- כיצד התייחסו הוריו של קטני לרצונו לגדל כלב?
- קראו עמוד 10 וספרו על הכלב שקטני פוגש, מה הרגיש אז קטני?
- קראו את הפרק "קרלסון מכשף את אלברג, הכלבלב התחבולן" וספרו על המפגש של קטני עם הכלבלב.
- התבוננו באיור הבא בו מגיעים חבריו של קטני עם הכלב יופה של קריסטר. מה עושה קטני, ומה הוא מרגיש?

- קראו את הפרק "קרלסון הולך למסיבת יום הולדת", ספרו על המתנה שקיבל קטני מהוריו ועל תגובתו של קטני.
- מדוע לדעתכם שינו הוריו של קטני את דעתם והביאו לו את הכלבלב?

השוואת תרגומים (פעילות עם מנחה, לכיתות ג)

לפניכם 2 עמודים ראשונים של הספר **קרלסון המעופף** בתרגום הישן, או כפי שנקרא בתרגום החדש **קרלסון על הגג**. שימו לב לעיצוב הדף הדומה בשני הספרים.

קארלסון שוכן הגג

בשטוקהולם, ברחוב רגיל למדי, בבית רגיל למדי, גרה משפחה רגילה למדי, ושמה סונטסון. ובמשפחה אבא רגיל למדי ואמא רגילה למדי ושלושה ילדים רגילים למדי, בירגר, בטי ולילברור.

אני אינני כלל לילברור • רגיל, אומר לילברור.

ולא כן הוא. לפי האמת, הוא נער רגיל למדי. רבים הם כל-כך הנערים שבני שבע הם ועינים כחלות להם ואף סולד ואזנים לא-רחוצות ומכנסים קרועים. לילברור הוא אפוא נער רגיל עד מאד, ואין כל ספק בדבר.

בירגר הוא בן חמש-עשרה ומשחק בכדורגל והוא מן המפגרים בבית-הספר. אף הוא אפוא נער רגיל למדי. ובטי בת ארבע-עשרה ושער ראשה מצמת מעל לערפה בצורת זנב-סוס, ממש כשערן של נערות אחרות רגילות למדי.

אתד בלבד בבית הנה הוא ברזיה בלתי-רגילה, הלא הוא קרלסון המעופף. הוא גר למעלה, על הגג, קרלסון זה, ועבדה זו כשלעצמה היא משהו בלתי-רגיל עד מאד. במקומות אחרים בעולם אולי שוררים מנהגים אחרים, אבל

• לילברור בלשון השבדית פרושו: אח קטן

בשטוקהולם כמעט לא תמצא אדם הגר בבית קטן נפרד הנצב על גג. ולא כן קרלסון. הוא ברנש קטן מאד ועגלגל מאד ובוטח בעצמו מאד, והוא יודע לעוף. באוירונים ובהליקופטרים יודעים כל בני-האדם לעוף, אבל חוץ מקרלסון אין איש היודע לעוף בכח עצמו בלבד. קרלסון אינו אלא מטובב כפתור, הנמצא בערך ליד טבורו, וקהרף-עין מתחיל לטרטר מנוע קטן הקשור לו על גבו. התחיל המנוע סובב על סביבותיו, נצב קרלסון רגע דם. ולבסוף, משהשלים המנוע מנין סבובים רב למדי, ממריא קרלסון ומתעופף לו ברב הדר וגאון כמנהל-משרד - אם אמנם תוכלו לדמות בנפשכם מנהל-משרד שמנוע לו על גבו.

קרלסון טוב ונעים ונוח לו להפליא בביתו הקטן שעל הגג. בערבים יושב הוא על המדרגה שלפני הבית ומעשן מקטרתו וצופה בכוכבים. כמוכן, מן הגג מטיב לראות את הכוכבים יותר מן הצופה בהם מכל מקום אחר בבית. פליאה היא אפוא, בעצם, שגם אנשים אחרים אינם גרים על גגות. אבל דיגרי הבית אינם יודעים שאפשר לגור על גג, אפילו אינם יודעים שקרלסון גר לו שם בביתו הקטן, כי הבית נסתר כליל מעין רואה מאחורי הארבה הגדולה. רב בני-האדם אינם מבחינים כלל בבתים קטנים כשל קרלסון, ואפילו הם נגפים בו.

רק פעם אחת ראה מנקה-ארבות את ביתו הקטן של קרלסון, בעלותו לנקות את הארבה, ואכן נדהם למראהו.

משנה, אמר בלבו, הנה בית עומד. לא הייתי מאמין כלל, אבל הנה עומד לו באמת בית על הגג. איך נתגלגל לכאן?

אולם מיד נפנה לנקות את הארבה ושכח את הבית ושוב לא נתן דעתו עליו.

לילברור שמח, בלי ספק, להכיר את קרלסון. שכן משבא קרלסון ביצה נעשה הכל כה הרפתקני ומעורר התרגשות. אולי שמח גם קרלסון להכיר את לילברור, שהרי בסך-הכל לא נוח לה ביותר לגור לבדך באיזה בית. בלי שאיש יודע דבר על כך, ואתה שמח בודאי בשמעך מישהו קורא אליך: "הי-הו, קרלסון, כשאתה מופיע ביצה."

- מהו שם הפרק בספר **קרלסון המעופף** ומהו שם הפרק בספר **קלסון על הגג**? האם המילה **שוכן** נראית לכם לא מוכרת ומאוד שונה?
- איזו מילה דומה נמצאת היום השימוש יום יומי?
- מי הם בירגר, בטי וליברור?
- בתרגום בספר **קרלסון על הגג** מתוארת התסרוקת של האחות כ"שער מצומת" איך מתוארת התסרוקות של האחות בספר **קרלסון המעופף**?
- האם הכרתם את המילה "מצומת" לפני שקראתם אותה בספר? איזו מילה היא מזכירה לכם, בהקשר של תסרוקת ושיער?
- חפשו בתרגום הישן המובא כאן עוד מילים וביטויים שנראים לכם לא מוכרים, כתבו אותם.
- האם היה לכם קשה לקרוא את התרגום הישן, או אולי אהבתם להתמודד עם העברית שלפני 50 שנים? ספרו.
- האם זה נראה לכם חשוב לתרגם מחדש ספרי קריאה? הסבירו.

האיורים בספר

הספר פורסם בשוודיה לראשונה בשנת 1955 ואויר בידי הציירת אילון ויקלנד התבוננו בלבושם של הילדים באיורים שבספר **קרלסון על הגג**. למשל בעמוד 119, בנוסף לאיורים המובאים כאן.

- מה לובשות הבנות באיורים? מה לובשים הבנים באיורים?
- במה הם שונים בלבושם מהילדים בימינו?
- האם אפשר ללמוד מכאן על אורח חיים שונה?

השוואת איורים בין הספר קרלסון על הגג לבין קרלסון המעופף

(עבודה עם מנחה)

בעברית יצא הספר, לראשונה, בשנת 1967 (לפני 50 שנה). הוצאת עם עובד
בחרה בשושנה היימן, אמנית ישראלית לאייר את הספר.

דמותו של קרלסון עוצבה בעקבות המשפט הבא:

בתרגום הישן כתוב: **קרלסון הוא ברנש קטן מאוד ועגלגל מאוד ובוטח בעצמו, והוא יודע לעוף.**

בתרגום החדש כתוב: **הוא אדון מאוד קטן ומאוד שמנמן ומאוד בטוח בעצמו והוא יודע לעוף.**

- מה נאמר על דמותו של קרלסון?
- האם אנחנו יודעים מתוך הכתוב מה צבע השיער של קרלסון?
- האם אנחנו יודעים מתוך הכתוב מה אורך השיער של קרלסון?
- האם אנחנו יודעים איזה בגד לובש קרלסון? (מכנסיים עם כתפיות)
- האם מסופר לנו אילו נעליים הוא נועל? (נעליים גבוהות)

התבוננו בשני הקרלסונים- זה שציירה המאיירת השבדית ויקלנד וזו שציירה המאיירת היימן הישראלית.

איור מס 1 – המאיירת ויקלנד

איור מס 2- המאיירת היימן

- מה הם הדברים הדומים בשתי הדמויות?

התבוננו בשלושת האיורים הבאים – הם מתארים את החברים של קטני עם כלב

איור מספר 5 ויקלנד

איור מס 4 ויקלנד

איור מס 3 היימן

- במה דומים האיורים של שתי המאיירות? במה הם שונים?
- מהי לדעתכם הסיבה להבדל בין האיורים?
- נסו לצייר את קרלסון כפי שהוא מצטייר בדימוינכם.

הכינו

ד"ר איה מרבך

ד"ר רחל עזוז

מחברות ספרי לימוד בחינוך לשוני